

Den triumferende gartners have

Da hofmarskalken Johan Bülow i 1793 faldt i unåde ved hoffet, gjorde han Sanderumgaard til en romantisk prydhave og et motiv i billedkunsten. Men historien passer bedre for en bog end en udstilling.

KUNST

Sanderumgaards Romantiske Have. Fyns Kunstmuseum. Jernbanegade 13. Odense. Tirsdag-søndag kl. 10-16. Til 26. september.

Anne Christiansen: Sanderumgaards Romantiske Have – set med Eckersbergs og andre kunstneres øjne o. 1800. Fra Serien: Fynske Fortællinger. Odense By Museer. 132 s., ill. 148, - kr. ♥♥♥♥♥

I 1785 modtog hofmarskalk, kammerherre Johan Bülow, kronprinsens – den senere Frederik VI's – rådgiver og en af rigets mægtigste mænd, en stor kaminskærm, som var udsmykket af selveste Nicolai Abraham Abildgaard.

Den dag i dag diskuterer man, hvad det forunderlige kunstværk kaldet 'Lykens Tempel' forestiller. Mellem et væld af figurer viser det blandt andet en fornem klædt mand, der rammes af en lunefuld skæbne – og falder ned.

Det var netop, hvad der skete for Bülow otte år senere. I 1793 faldt han pludselig i unåde hos kronprinsen og måtte lade sig forvise til Sanderumgaard på Fyn, som han netop havde erhvervet.

Men hvad der var til skade for Bülows karriere ved hoffet og måske også for rigets styrelse, kom i stedet gården og gods-

et til gode. Nu gjaldt hans ambitioner ikke hele Danmark, men kun den lille del af landet, der var hans og hustruen, Else Maries.

Han fik drænet den sumpede jord og reguleret vandet i kanaler og damme. Han fik foretaget beplantninger, anlagt små pavilloner og lysthuse (13 i det hele) og ryddet stier, der fik lov at sno sig gennem landskabet, så resultatet ikke stod tilbage for nogen kongelige have.

Det var en romantisk have i engelsk stil, som Bülow kunne vigte sig af. Den detroniserede hofmarskalk var blevet en triumferende gartner. Derfor skulle Sanderumgaard foreviges og forherliges af alle de kunstnere, som ejeren inviterede til at komme. Han skulle vise dem, at hoffets mistænksomhed og kronprinsens utaknemmelighed ikke havde slået ham ud. Hans overordnede princip med havens kulturelle forplejning sigtede ikke på »Pragt, men simpel Skønhed og landlig Behagelighed«.

DET ER NU to hundrede år siden. Samtidig med at Sanderumgaard genåbner efter en gennemgribende renovering af haven helt i Bülows stil, har Fyns Kunstmuseum lavet en historisk udstilling om Bülows kunstneriske kontakter og det forskønnelsesprojekt, der lå ham så meget på sinde. Da han gennem sit ægteskab var blevet velhavende, kunne han give opgaver til adskillige kunstnere, erhverve malerier, tegninger og grafiske arbejder og desuden støtte bogudgivelser. Hver gang var emnet det samme: 'Sanderumgaards Have, en af de første og mest markante haver af sin art vest for Storebælt'.

Udstillingen i museets store sal er op- hængt og formidlet, som det passer sig for et emne, der rækker så langt tilbage i danmarkshistorien.

Men der er lidt for mange små værker, hvis lokalhistoriske værdi er en del større end deres kunstneriske. Grundigheden kan der ikke siges noget på, men sprælsk

ECKERSBERG. Sanderumgaard blev plejet og passet efter alle havekunstens regler. Maleren C.W. Eckersberg behøvede ikke at bruge fantasien for at få den hvide hovedbygning set fra have- siden til at præsentere sig fra sin bedste side, da han kom forbi i 1806. Privateje. Illustration fra museum.odense.dk

er det ikke. Den ene langvæg domineres af den unge C.W. Eckersberg noget mørke og konventionelle, men ikke ucharmende billeder af Sanderumgaard Have, mens den modsatte langvæg viser en række moderne fotografiske optagelser fra stedet.

For enden troner Bülow selv og hans hustru, der ellers havde ry for at være smågrim. Men det afsløres ikke i de portrætter, som den altid diskrete Jens Juel malede af parret. Det er her, at udstillingen finder sin kulmination – rent kunstnerisk.

Den, der er rigest repræsenteret i Bülows samling, er kobberstikkeren J.F. Clemens. Han udgør udstillingens kerne, og så i bogstavelig forstand. Det blev Clemens' opgave at stikke, det vil sige reproducere, de andres kunstneres motiver, og forbilledernes svingende kvalitet taget i betragtning må det siges, at han gjorde et udmærket job. Clemens var ikke ringere end Juel til at skjule alt det, der fra naturens hånd var meget langt fra at være fuldendt.

Af de kunstnere, som Bülow behagede at engagere, leverede Eckersberg de bed-

ste forlæg, og ejeren til Sanderumgaard kan næppe have været utilfreds med den unge kunstner, der senere voksede og blev til den danske malerkunsts fader. For han erhvervede flere landskabsmalerier af maleren ud over prospekterne af haven.

Men Eckersberg fik sært nok aldrig bestilling på at male Bülows portræt, skønt han efter sin hjemkomst fra Rom blev rigets mest søgte portrætmaler. Det store spørgsmål er, om Bülow i virkeligheden

“
Nu gjaldt hans ambitioner ikke hele Danmark, men kun den lille del af landet, der var hans og hustruen, Else Maries

ikke var langt mere interesseret i sine jorder end i billedkunst. Med hensyn til valget af kunstneriske løsninger lod han ikke til at være i pagt med fremskridtet

Det måske sjoveste ved udstillingen er at kunne 'bladere' i Bülows kunstbog, som blev påbegyndt på

Christianborg i 1778. Den indeholder 99 tegninger i tusch, blæk og laving, og den har ikke tidligere været tilgængelig for alle blikke. Det er den nu, om end det kun er i elektronisk form.

DET STØRSTE AKTIV ved 'Sanderumgaards Romantiske Have' er dog slet ikke udstillingen selv. Det er den særdeles nydelige bog, som samlingsleder Anne Christiansen har skrevet om emnet. Ikke kun rummer den alle de illustrationer og oplysninger, som udstillingen formidler.

Men den anbringer dem også med al den saglighed, systematik og videnskabelige nøgternhed, som sådan et emne fra Danmarks gamle guldalder kan gøre krav på. Så hvis man ser udstillingen, skal det være for bogens skyld.

PETER MICHAEL HORNING
peter.michael.horning@pol.dk